

دانشگاه قم

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد اخلاق اسلامی

عنوان:

بررسی مسائل اخلاقی در آموزش مجازی

استاد راهنمای اول:

سرکار خانم دکتر فرانک فتوحی

استاد راهنمای دوم:

سرکار خانم دکتر زهرا خزاعی

نگارنده:

سمیه نعمت زاده آقبراز

بهار / ۹۳

تقدیم بہ

بانوی عصمت و کرامت

حضرت فاطمہؑ می معصومہ (سلام اللہ علیہا)

تقدیر و شکر

سپاس و قدردانی می‌کنم از پدر و مادر مهربانم که هر لحظه وجودم از چشمه سار پر از عشق

چشمانشان سیراب می‌شود؛

و سپاس فراوان از راهبانی‌ها و زحمات استادان محترم و کرامت‌دار، سرکار خانم دکتر فرانک

فوقی و سرکار خانم دکتر زهرا خزاعی که از ابتدای راه و در طی انجام این تحقیق، با

راهبانی‌های خود مراد نگارش این اثریاری کردند؛ و در آخر از تک تک اعضای

خانواده ام، مخصوصاً از برادر عزیزم رحمان نعمت زادگان که مشوق اصلیم در زندگی بودند،

شکر می‌کنم.

چکیده

ضرورت توجه به آموزش مجازی یک واقعیت است و گسترش سوء استفاده و اغراض سودجویانه و عدم پایبندی به ارزش های اخلاقی، مباحثی را در زمینه ی اخلاق آموزش مجازی به وجود آورده است به خصوص اینکه آموزش و پرورش را با چالش های جدی و نوین مواجه ساخته و نیاز آموزش مجازی به اخلاق را روزافزون کرده است. این پژوهش با عنوان بررسی مسائل اخلاقی در آموزش مجازی با روش توصیفی و تحلیلی در صدد تعیین و تبیین مسائل اخلاقی در آموزش مجازی است که با ارائه یک مدل ضمن مشخص نمودن ابعاد گوناگون آموزش مجازی، مسائل اخلاقی هر بعد را تعیین، و با توجه به اصول اخلاقی تبیین می کند. یافته ها نشان داد که هر کدام از ابعاد یادگیری الکترونیکی با مسأله اخلاقی خاص خود مواجه است که شناسایی این مشکلات اخلاقی، می تواند در تدوین سیاست ها و قوانین مربوط به فعالیت های علمی در آموزش مجازی کارساز باشد.

کلیدواژه:

اصول اخلاقی، مسائل اخلاقی، آموزش مجازی، یادگیری الکترونیکی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۱	۱. معرفی موضوع پژوهش
۲	۲. سؤال‌های پژوهش
۳	۳. فرضیه‌های پژوهش
۳	۴. ضرورت انجام پژوهش
۵	۵. جنبه‌ی جدید بودن و نوآوری پژوهش
۵	۶. مراحل پژوهش
۶	فصل اول: کلیات
۷	۱-۱. آموزش مجازی
۸	۱-۱-۱. مفهوم آموزش مجازی
۸	۱-۱-۲. تعاریف آموزش مجازی از دیدگاه کارشناسان مختلف
۹	۱-۱-۳. تعریف یادگیری الکترونیکی
۱۱	۱-۱-۴. مفاهیم پایه در آموزش مجازی
۱۲	۱-۱-۵. ضرورت رویکرد به آموزش مجازی
۱۳	۱-۱-۶. تاریخچه‌ی آموزش مجازی
۱۳	۱-۱-۶-۱. تاریخچه‌ی آموزش مجازی در جهان
۱۴	۱-۱-۶-۲. تاریخچه‌ی آموزش مجازی در ایران
۱۶	۱-۱-۷. مزایا و محدودیت‌های آموزش مجازی
۱۶	۱-۱-۷-۱. مزایا آموزش مجازی
۱۶	۱-۱-۷-۲. محدودیت‌های آموزش مجازی

- ۱۷-۱-۸. روش‌ها و ابزارهای آموزش مجازی.....
- ۲۱-۲. معنا و مفهوم اخلاق.....
- ۲۱-۱-۲. اخلاق در لغت.....
- ۲۲-۲-۲. اخلاق در اصطلاح.....
- ۲۲-۳-۱. انواع پژوهش‌های اخلاقی.....
- ۲۳-۱-۳. اخلاق توصیفی.....
- ۲۳-۲-۳. فرااخلاق.....
- ۲۳-۳-۳. اخلاق هنجاری.....
- ۲۴-۱-۳-۳. نظریه‌های اخلاقی.....
- ۲۴-۱-۳-۳-۱. اخلاق فضیلت.....
- ۲۵-۲-۳-۳-۱. دیدگاه وظیفه‌گرایی.....
- ۲۵-۳-۳-۳-۱. دیدگاه سودگرایی.....
- ۲۶-۲-۳-۳-۱. اخلاق کاربردی.....
- ۲۸-۱-۲-۳-۳-۱. اخلاق فناوری اطلاعات.....
- ۳۰- فصل دوم: تعیین و تبیین مسائل اخلاقی در آموزش مجازی.....
- ۳۱-۱-۲. مدل‌های یادگیری الکترونیکی.....
- ۳۲-۱-۱-۲. مدل‌های آموزش الکترونیکی بدون تأکید بر اخلاق.....
- ۳۲-۱-۱-۲. مدل ذولکرنان.....
- ۳۳-۲-۱-۱-۲. مدل ادی.....
- ۳۵-۲-۱-۲. مدل‌های یادگیری الکترونیکی با تأکید بر اخلاق.....
- ۳۵-۱-۲-۱-۲. مدل جفریس واستهل.....

- ۳۶ مدل خان ۲-۲-۱-۲
- ۳۸ مدل سارمنتودوراوو ۳-۲-۱-۲
- ۴۰ مدل پیشنهادی ۴-۲-۱-۲
- ۴۲ مرحله‌ی تجزیه و تحلیل ۱-۴-۲-۱-۲
- ۴۲ ویژگی محیط یادگیری ۱-۱-۴-۲-۱-۲
- ۴۳ الف. ویژگی تکنولوژی و منابع در دسترس
- ۴۶ ب. ویژگی محتوای یادگیری الکترونیکی
- ۴۹ ویژگی فراگیران یادگیری الکترونیکی ۲-۱-۴-۲-۱-۲
- ۵۱ مرحله‌ی طراحی و ساخت یادگیری الکترونیکی ۲-۴-۲-۱-۲
- ۱-۲-۴-۲-۱-۲ نظریه‌های آموزشی و اصول تربیتی در یادگیری الکترونیکی
- ۵۱
- ۵۶ طراحی واسط کاربری ۲-۲-۴-۲-۱-۲
- ۵۷ اجرا و پیاده‌سازی آموزش الکترونیکی ۳-۴-۲-۱-۲
- ۵۷ مدیریت یادگیری الکترونیکی ۱-۳-۴-۲-۱-۲
- ۵۹ معلمان ۲-۳-۴-۲-۱-۲
- ۶۰ فراگیران ۳-۳-۴-۲-۱-۲
- ۶۱ ارزیابی یادگیری الکترونیکی ۴-۴-۲-۲-۲
- ۶۲ اصول اخلاقی در یادگیری الکترونیکی ۲-۲
- ۶۳ اصل عدالت و انصاف در یادگیری الکترونیکی ۱-۲-۲
- ۶۴ اصل مساوات و برابری در یادگیری الکترونیکی ۲-۲-۲
- ۶۶ اصل احترام به کرامت انسان در یادگیری الکترونیکی ۳-۲-۲

- ۶۷ اصل سودرسانی در یادگیری الکترونیکی ۴-۲-۲
- ۶۸ اصل خودمختاری یا اصل آزادی در یادگیری الکترونیکی ۵-۲-۲
- ۶۹ اصل رعایت حقوق دیگران در یادگیری الکترونیکی ۶-۲-۲
- ۷۰ اصل آسیب نرساندن به دیگران ۷-۲-۲
- ۷۲ فصل سوم: مسائل نوین بازی‌های آموزشی و شبکه‌های مجازی
- ۷۳ ۱-۳. بررسی بازی‌های آموزشی و شبکه‌های مجازی
- ۷۳ ۱-۱-۳. بازی‌های کامپیوتری
- ۷۴ ۱-۱-۱-۳. ضرورت رویکرد به بازی‌های کامپیوتری
- ۷۸ ۲-۱-۱-۳. دلایل و انگیزه‌های مراجعه‌ی جوانان به بازی‌ها
- ۷۹ ۳-۱-۱-۳. مضامین بازی‌های ویدیویی - رایانه‌ای
- ۸۱ ۴-۱-۱-۳. راز جذابیت بازی‌های ویدیویی
- ۸۲ ۵-۱-۱-۳. بررسی نقش آموزشی بازی‌های کامپیوتری
- ۸۸ ۶-۱-۱-۳. مسائل اخلاقی بازی‌های رایانه‌ای
- ۹۱ ۲-۱-۳. بررسی شبکه‌های مجازی
- ۹۳ ۲-۲-۱-۳. تعریف شبکه‌های اجتماعی
- ۹۴ ۲-۲-۱-۳. تاریخچه‌ی شبکه‌های اجتماعی
- ۹۴ ۱-۲-۲-۱-۳. تاریخچه‌ی شبکه اجتماعی در جهان
- ۹۸ ۲-۲-۲-۱-۳. شبکه‌های اجتماعی در ایران
- ۹۹ ۳-۲-۱-۳. کارکردهای شبکه‌های اجتماعی
- ۱۰۰ ۴-۲-۱-۳. اخلاق شبکه‌های اجتماعی
- ۱۰۳ نتیجه‌گیری

١٠٥ منابع و مأخذ

مقدمه

استفاده‌ی فراگیر از اینترنت در بین اقشار گوناگون و رده‌های سنی مختلف و پیشرفت روزافزونِ اطلاعات و ارتباطات، مسائل اخلاقی جدیدی را در سطوح مختلف جامعه به وجود آورده است. آموزش مجازی بر فناوری ارتباطات و حمایت از فرایندهای آموزشی استوار است و به منظور رسیدن به نتایج مطلوب در ارتباط با شرکت‌ها و دانشگاه‌ها می‌باشد با وجود اینکه اهمیت آموزش مجازی برای همگان مسلم است، اما یک سری مسائل از قبیل اصول اخلاقی آموزش مجازی هنوز به طور کافی مشخص نشده است لذا هدف اصلی این رساله جایگاه اخلاق در آموزش مجازی است.

۱. معرفی موضوع پژوهش

اخلاق یکی از پایه‌های اصلی جامعه‌ی سالم و شرط اساسی تعالی فردی و اجتماعی انسان است. امروزه با دگرگون شدن صحنه‌های زندگی و پیشرفت‌هایی که در زمینه‌های گوناگون رخ داده نه تنها ضرورت توجه به اصول ثابت و ارزش‌های متعالی اخلاقی کاهش نیافته بلکه اهمیت و جایگاه آن بیش از گذشته روشن شده است.

گستره‌ی فناوری در انتقال دانش و عدم نظارت یا کنترل تعامل ارتباطات و اطلاعات در ساحت فناوری از سوی تولیدکنندگان و موسسات رودرور با آن در عرصه‌ی مدیریت آموزش، به همراه جریان آزاد و دسترسی سریع ارتباطات الکترونیکی سبب ایجاد زمینه‌های گوناگون برای افزایش مسائل غیراخلاقی شده است. گسترش سوء استفاده و اغراض سودجویانه و عدم پایبندی به ارزش‌های اخلاقی، مباحثی را در زمینه‌ی اخلاق آموزش مجازی به وجود آورده است و آموزش و پرورش را با رسالت خود یعنی شکوفایی علم و دانش و رشد و تعالی انسان با چالش‌های جدی و نوین مواجه ساخته است و نیاز آموزش مجازی به اخلاق را نمایان ساخته است.

یکی از عواملی که شرایطی ویژه و متفاوت را برای یادگیری الکترونیکی ایجاد می کند، وابسته بودن این شیوه به حضور افراد در فضای سایبر و مبتنی بودن اکثر فعالیت های آموزشی و یادگیری بر شبکه ی جهانی اینترنت است. ویژگی های خاص این محیط، تفاوت های آن با محیط فیزیکی و سنتی و حضور و فعالیت در آن، نیازمند توجه بیشتر به برخی اصول و نکات اخلاقی است. آموزش مجازی با استفاده از فضای شبیه سازی شده، بازی های آموزشی، کنفرانس های ویدیویی و غیره می تواند کاربر را در فضایی غوطه ور سازد که با اشتیاق و انگیزه بیشتر مطالب آموزشی را فرا بگیرد اما این نوع آموزش جامعه ی آموزشی را با مسائل اخلاقی جدید در حوزه ی آموزش مجازی مواجه ساخته است، مانند مسائلی در رابطه با رشد شخصیت، انسان سازی، نقض قوانین و رفتارهای ناشایست، مسائلی در رابطه با گمنامی و هویت مجازی، نقض حق مالکیت خصوصی و معنوی، وجود خشونت و مسائل غیراخلاقی در بازیهای آموزشی به عنوان یکی از ابزارهای طرفدار و پر کاربرد در آموزش مجازی و بی صداقتی علمی ضرورت کاربرد اخلاق در آموزش مجازی را بیش از پیش معین می کند. در این خصوص باید متخصصان این حرفه و فیلسوفان اخلاق مشترکاً با توجه به حقایق امور و آگاهی از نظریات و اصول اخلاقی به تحلیل و ارزیابی وضعیت فعلی آموزش مجازی بپردازد و به ارائه ی راه حل هایی برای رفع مشکلات اخلاقی مرتبط با این فضا بپردازد. مسائلی که پیرامون اخلاق در آموزش مجازی مطرح هستند طیف وسیعی را در بر می گیرند که در این پژوهش تحت عنوان دو گروه سوالات اصلی و فرعی به این مسائل پرداخته می شود.

۲. سؤالات پژوهش

سؤال اصلی:

۱. چه مسائل اخلاقی در آموزش مجازی به وجود می آیند؟

سوالات فرعی:

۱. آیا بدون هیچ گونه مدل سازی می توان مسائل اخلاقی در آموزش مجازی را

سازمان دهی کرد؟

۲. چگونه می توان مسائل اخلاقی در آموزش مجازی را تبیین کرد؟

۳. مزایا و محدودیت های آموزش مجازی کدامند؟

۴. مسائل نوین آموزشی چیست و با چه مسائل اخلاقی روبه رو است؟

۳. فرضیه های پژوهش

۱. آموزش مجازی مسائل اخلاقی خاص خود را دارد.

۲. تعیین و تبیین مسائل اخلاقی در آموزش مجازی نیازمند مدل سازی دقیق در حوزه آموزش مجازی است.

۳. می توان با اتخاذ تدابیری مناسب تا حدودی از بروز مشکلات اخلاقی در آموزش

مجازی جلوگیری کرد.

۴. آموزش از طریق بازی و شبکه های مجازی با مسائل اخلاقی خاصی مواجه است.

۴. ضرورت انجام پژوهش

گسترش شگفت انگیز فناوری اطلاعات و ارتباطات و حاکمیت روز افزون آن بر همه ی

عرصه های زندگی، اهمیت مسائل و موضوعات مرتبط با این فناوری و از جمله اخلاق فناوری

اطلاعات را دو چندان ساخته است. یکی از عرصه های حضور و اثرگذاری جدی فناوری

اطلاعات و ارتباطات در زندگی نوین بشر، یادگیری الکترونیکی یا مجازی است اگرچه بیش از

این نیز اخلاق و یادگیری در محافل علمی مطرح بوده و بسیاری از دانشمندان، اهتمام ویژه ای

نسبت به آداب تعلیم و تعلم داشته اند، اما لوازم و اقتضائات متفاوت یادگیری الکترونیکی و

آموزش مجازی، شاخه ای جدید از اخلاق حرفه ای را پدید می آورد که از سویی در اخلاق

فناوری اطلاعات و ارتباطات ریشه دارد و از سویی دیگر با علوم تربیتی و آداب تعلیم و تعلم پیوند دارد.

گرچه در کشور ما ایران در راستای فضای مجازی و پرداختن به انواع فعالیت های فناوری اطلاعات گام های مهم و اساسی برداشته است اما توسعهی فناوری مجازی اگر بدون توجه به جنبه های اخلاقی به ویژه اخلاق دینی باشد نه فقط به ایجاد جامعه دانایی محور که هدف سند چشم انداز بیست ساله است منجر نخواهد شد، بلکه اساس جامعه به ویژه بنیاد خانواده را ویران خواهد ساخت لذا بسیاری از کشورها حتی کشورهایی با حاکمیت غیردینی و یا ملت های غیردینی به ضرورت اخلاق در فناوری اطلاعات پی برده اند. از دستاوردهای مهم فناوری اطلاعات همان آموزش مجازی است که نقشی گسترده و چشمگیر در حوزه های گوناگون از جمله قلمرو تعلیم و تربیت داشته است. اما پرسش ها دربارهی چرایی و چگونگی بهره گیری از آموزش مجازی محدود به شیوه های آموزش مجازی نمی شود، بلکه در کنار آن باید نقش و پیامدهای آن در عرصه ی تعلیم و تربیت و به صورت کلی تر در زندگی آدمی توجه شود.

متأسفانه اغلب پژوهشهای انجام شده در حوزه ی اخلاق و آموزش مجازی یا محدود به شیوه ها و چگونگی آموزش مجازی شده است بدون اینکه اخلاق در آن نقشی داشته باشد و یا قبل از اینکه به مفهوم سازی اخلاق آموزش و مرزبندی محیط داخلی و خارجی و موسسه های آموزشی که در تحلیل مسائل عینی اخلاق سازمانی رهگشاست، به بیان و یادآوری رفتارهای غیراخلاقی رایج در حوزه ی آموزش مجازی بسنده شده است بدون اینکه مفهومی مشخص از اخلاق در آموزش مجازی ارائه شود. همچنین بدون توجه به پیشینه ی فرهنگی معیارهای اخلاقی را در این زمینه مطرح کرده اند در صورتی که ارائه ی معیارهای اخلاقی در حوزه ی آموزش مجازی نیازمند جستار کامل از مفهوم اخلاق و شناخت وضعیت مطلوب آموزش الکترونیکی می باشد لذا در این رساله بعد از شناسایی ابزارهای گوناگون آموزش مجازی و

شناسایی فرصت‌ها تهدیدهای آن به تعیین و تبیین مسائل اخلاقی در آموزش مجازی پرداخته شده است.

۵. جنبه‌ی جدید بودن و نوآوری پژوهش

با توجه به رشد چشمگیری که در کاربرد فناوری‌های نوین در آموزش مجازی وجود دارد امکان پدیدآمدن مسائل جدیدی از لحظه‌ی ایجاد محتویات آموزشی تا زمان استفاده از این محتویات توسط برنامه‌نویسان، طراحان، اساتید، فراگیران و مدیران وجود دارد. لذا این پژوهش درصدد تعیین و تبیین مسائل اخلاقی جدید در آموزش مجازی و ارائه‌ی کدهای اخلاقی و راهکارهایی برای جلوگیری از بروز این مشکلات در آموزش مجازی است که تا به حال پژوهش منسجمی در این خصوص صورت نگرفته است.

۶. مراحل پژوهش

در فصل اول با عنوان کلیات، مفاهیم نظری آموزش مجازی و اخلاق و مسائل مرتبط به آن دو بیان شده است و در فصل دوم مسائل اخلاقی در آموزش مجازی تعیین و تبیین می‌شود و در فصل سوم با عنوان فراگیری فناوری‌های نوین و مسائل اخلاقی جدید ضمن معرفی انواع بازپهای رایانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی مسائل اخلاقی مرتبط به آن‌ها پرداخته شده است و در آخر نتیجه‌گیری شده است .

فصل اول:

کلیات

مقدمه

ورود تکنولوژی به عرصه‌ی اطلاعات و پدید آمدن تکنولوژی اطلاعات، تمام ابعاد زندگی بشر را متحول کرده و روند انجام امور کلی با گذشته‌های نه چندان دور، از نظر کیفی و کمی تغییر داده است که در نتیجه‌ی این تغییر و تحولات، دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی با پدیده‌ی جدید، به عنوان تکنولوژی آموزشی (فناوری آموزشی) روبه‌رو شده‌اند که این پدیده، آموزش را از حالت سنتی خارج ساخته و جریان خاصی به آن بخشید است که این امر سبب شده تا محیط‌های آموزشی به‌سوی مجازی شدن سوق پیدا کنند.^۱

لذا قبل از مفهوم‌سازی اخلاق در آموزش مجازی ابتدا باید به بررسی دقیق آموزش مجازی، اخلاق و پژوهش‌های اخلاقی پرداخته شود؛ از این‌رو در این فصل به تعاریف مختلف آموزش مجازی، ضرورت‌ها، مفاهیم پایه در آموزش مجازی، تاریخچه آموزش مجازی در جهان و ایران، مزایا و محدودیت‌ها، اهداف، روش‌ها و انواع آموزش مجازی پرداخته شده است و از آنجا که هدف اصلی این پژوهش بررسی مسائل اخلاقی در آموزش مجازی است، لازم است تعریفی از اخلاق و پژوهش‌های اخلاقی نیز ارائه شود تا جایگاه اخلاق آموزش مجازی مشخص شود.

۱-۱. آموزش مجازی

قبل از وارد شدن به مباحث اصلی لازم است مفهوم آموزش مجازی و مفاهیم مرتبط بررسی شود تا جایگاه بحث مشخص شود.

۱. امیررضا اصفهانی، مجله الکترونیکی، ۲۰۰۴، قابل دسترسی در سایت
۴۵۷ <http://www.modiriran.ir/modules/article/view.article.php>

۱-۱-۱. مفهوم آموزش مجازی

در رابطه با آموزش مجازی تعاریف متعددی وارد شده است. به حالت کلی می توان گفت ارائه محتوای آموزشی و تجربیات مدرس به فراگیران است که این افراد می توانند در هر نقطه از جهان از این نوع آموزشها بهره بگیرند.

روش های نوین آموزشی مبتنی بر فناوری با عناوین متفاوتی مانند: روش های جایگزین، رسانه های نوین، چندرسانه ای، رسانه دانش، بهترین راه حل آموزشی، آموزش بر مبنای وب، آموزش غیرحضوری، آموزش از راه دور، تعلیم و تربیت از راه دور، بازآموزی، خودآموزی و آموزش بر مبنای رایانه نیز می توانند مطرح شوند. به نظر می رسد بهترین عبارت که تعریف جامع و کاملی از تمام نام های مذکور باشد، همان یادگیری الکترونیکی است.^۱ هر چند یادگیری الکترونیکی از فناوری شبکه گسترده ی جهانی بهره می گیرد، ولی به هیچ وجه به آن محدود نمی شود به عبارت بهتر آموزش مجازی نوعی ارائه محتوای آموزشی و تجربیات مدرس به فراگیران است که این افراد می توانند در هر نقطه از جهان از این نوع آموزشها بهره بگیرند.

۱-۱-۲. تعاریف آموزش مجازی از دیدگاه کارشناسان مختلف

آموزش مجازی را توجه به یادگیری از طریق اینترنت می داند^۲ (Block ۱۹۹۹). آموزش مجازی (الکترونیکی) را برای کسانی که به تکنولوژی های اینترنتی تکیه دارند نیروی شبکه را به کار می گیرد که در ضمن کار با شبکه آنها را نیز قادر به یادگیری کند، می داند (Trondsen ۲۰۰۰)^۳. دست اندرکارهای سیستم های سیسکو این گونه معتقدند: آموزش مجازی یک یادگیری اینترنتی است که شامل رساندن مطالب در چندین شکل، مدیریت آموزشی و یک مجموعه ی شبکه شده از دانش آموزان و تعدادی توسعه دهندگان و کارشناسان خبره می باشد، همچنین آموزش مجازی یادگیری را سریعتر و با هزینه کمتر میسازد و دستیابی به آموزش برای همه و شرکت همگان در فرایند یادگیری را مهیا می سازد. آموزش

۱. Mersin, J., "E-learning Analytics", <http://www.learningcircuits.org>.

۲. Block H. "The e-Bang Report", (۱۹۹۹), pp۳۸.

۳. Trondsen, E., "The Emerging Elearning Industry", **SRI Consulting, Business Intelligence Center**, (۲۰۰۵), pp۵۸.

مجازی مجموعه وسیعی از نرم‌افزارهای کاربردی و روش‌های آموزشی شامل آموزش مبتنی بر رایانه، آموزش مبتنی بر وب، کلاس‌های درس مجازی و... است.^۱

۱-۱-۳. تعریف یادگیری الکترونیکی

یادگیری الکترونیکی به کمک رایانه‌ها از طریق رسانه‌های الکترونیکی، اینترنت، وب، شبکه‌های سازمان نیافته، مثل: اکسترانت و اینترانت و پخش ماهواره‌ای، دیسک و نوارهای صوتی و لوح فشرده ارائه می‌شود. در حقیقت یادگیری الکترونیکی و آموزش از راه دور بر مبنای فناوری است؛ به عبارت دیگر محتوای دوره‌ی آموزشی با استفاده از انتقال صدا، تصویر و متن ارائه می‌شود که با بهره‌گیری از ارتباط دوسویه بین افراد فراگیر و استاد یا بین فراگیران، کیفیت ارائه‌ی دوره‌ی آموزشی به بهترین سطح خود می‌رسد. استفاده از تجهیزات و امکانات پیشرفته‌تر، امکان ارائه‌ی اطلاعات و دانش را با کیفیت بهتر فراهم می‌سازد. مثلاً در کسب اطلاعات از طریق وب، هرچه پهنای باند ارسال داده‌ها بیشتر شود، اطلاعات بیشتری دریافت می‌شود.

بیشتر افراد از این اصطلاح برای اشاره به تدارک فرصت‌های یادگیری در اشکال و انواع مختلف استفاده می‌کنند و مترادف با اصطلاحاتی مثل آموزش مبتنی بر رایانه «CBT» به کار می‌رود. برخی دیگر مفهوم آن را چیزی بیش از تدارک فرصت‌های یادگیری از طریق تکنولوژی کامپیوتر می‌دانند و بدان توجه فراوانی می‌کنند.

اوردان و وگن (۲۰۰۰)^۲ اصطلاحاتی که برای یادگیری الکترونیکی به عنوان ارائه‌ی مواد یادگیری، بسته‌ها (پکیج‌ها) یا فرصت‌های آموزشی استفاده می‌شود چنین تعریف می‌کنند: بهره‌گیری از رسانه‌ی اینترنت (برون شبکه‌ای)، اینترانت (درون شبکه‌ای)، برنامه‌ی ماهواره (برون

^۱ Internet Time Group (۲۰۰۹), Bekeley, California,

<http://www.internetttime.com/Learning/faq.htm>

^۲ Urdan, Trace A., and Cornelia C. Weggen "Corporate e-learning: Exploring a new frontier", **WR Hambrecht**, (۲۰۰۰), pp ۳۴.